

Școala Națională de Studii Politice și Administrative

Facultatea de Științe Politice

Școala Doctorală

***Conflictele înghețate din Regiunea Mării Negre,
instrument de politică externă al Rusiei.
Cazul Ucrainei.***

- REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT -

Coordonator științific:

Prof. Univ. Dr. Adrian Miroiu

Doctorand:

Marcela-Sabina Rusu

Rezumat

Tema cercetării derulate în cadrul programului doctoral vizează interacțiunea strategică în regiunea Mării Negre între Ucraina și Rusia și în particular escaladarea de la conflict prelungit localizat în Donbas, la război convențional (ceea ce s-a întâmplat la 24 februarie 2022) și potențialul de soluționare.

Decizia Moscovei de a invada statul ucrainean suveran și independent a marcat nu doar debutul „celui mai mare război în Europa după cel de-al Doilea Război Mondial”, potrivit președintelui Volodimir Zelenski sau a „celeii mai periculoase situații după cel de-al Doilea Război Mondial”, conform Secretarului General al NATO, Jens Stoltenberg, dar și o schimbare radicală de abordare din partea Rusiei a așa-numitei „vecinătăți apropiate” – dacă anterior era bazată pe crearea de conflicte localizate și înghețarea acestora, în prezent gama de instrumente de politică externă „acceptabile” pentru Moscova a fost semnificativ lărgită pentru a include confruntări cu trupe regulate. Acest aspect (doar potențial la momentul în care am început cercetarea în 2021) reprezintă cel mai relevant argument pentru susținerea relevanței teoretice și, mai ales, practice a temei de cercetare.

Principalele cinci întrebări care au ghidat procesul cercetării în prezenta lucrare:

- i. De ce și cum a apărut conflictul din Donbas? Răspunsul la această întrebare a vizat identificarea motivelor pentru care negocierile dintre cele două părți au eșuat înainte de ca partea rusă să acționeze prin alte mijloace pentru forțarea Ucrainei să accepte concesiile solicitate (respinse anterior de Kîiiv în negocieri).
- ii. De ce nu a fost soluționat conflictul din Donbas și care au fost condițiile care au asigurat cvasi-stabilitatea sau „înghețarea” în *statu-quo ex-ante* (pre-război)? Prin identificarea unui răspuns la această întrebare am căutat să identific motivele pentru care niciuna dintre părțile implicate nu a avut stimulente de la începutul conflictului din Donbas să devieze de la strategiile care le-au dus în punctul unei confruntări de natură neconvențională. Cu alte cuvinte, care sunt condițiile de existență pentru ca un conflict „înghețat” să fie un *outcome* stabil al interacțiunii strategice (până la escaladarea din 2022)?
- iii. De ce și cum a fost „dezghețat” conflictul? Cum a trecut de la un conflict localizat, de intensitate redusă, cu momente de intensificare a confruntărilor în proximitatea unei Linii de Contact agreeate prin negocieri de către părți, la o fază activă, în care cele două părți direct implicate se confruntă militar cu trupe regulate? Cu alte cuvinte și foarte simplu spus,

identificarea răspunsului la această întrebare de cercetare se suprapune peste găsirea unei explicații pentru modificarea strategiei ruse de abordare a relației cu Ucraina.

iv. În ce condiții războiul se poate extinde/ cuprinde alți actori decât cei direct și imediat implicați? În contextul în care Rusia continuă amenințările de natură nucleară la adresa Occidentului, precum și acțiuni militare în apropierea teritoriului NATO (care pot rezulta în incidente care să ducă la o așa numită „spirală a escaladării”), identificarea răspunsului la această întrebare a devenit extrem de importantă pentru a putea vedea condițiile în care este posibil ca actualul război să escaladeze într-o confruntare cu mijloace convenționale între puteri nucleare.

v. În ce condiții războiul s-ar putea încheia? Prin răspunsul la această întrebare am căutat să indic modalitățile prin care jucătorii pot ajunge în alte *outcome*-uri ale interacțiunii strategice, în afara celui în care se regăsesc în prezent (război bilateral între Rusia și Ucraina), dar și în afara altor rezultate care presupun confruntări armate, adică posibilitatea unui război hibrid, respectiv a unui război bilateral între Rusia și Occident. Prin urmare, dată fiind construcția modelului de interacțiune strategică, rămân posibilitățile atingerii *outcome*-urilor în care Ucraina își asigură independența, Kîiivul este învins militar de către Rusia sau partea ucraineană acceptă să implementeze solicitările formulate de Moscova.

Pentru formularea unor răspunsuri pentru întrebările de cercetare, am organizat teza în cinci capitole principale pe care le voi prezenta pe scurt.

Primul capitol reprezintă o trecere în revistă critică a principalelor **abordări teoretice** privind tema interacțiunilor strategice dintre Rusia și Ucraina, desigur, publicate înaintea momentului începerii efective a războiului în 2022, precum și pe subiecte extrem de prezente în discuțiile academice, precum eșecul descurajării și eșecul negocierilor premergătoare unei escaladări a tensiunilor prin mijloace de natură militară. Accentul în acest capitol a căzut pe întrebările de cercetare la care autorii își propun să răspundă și pe identificarea lacunelor prezente în literatura de specialitate. Am identificat o serie de asumptii, limite și aspecte pe ulterior le-am abordat și dezvoltat într-o lumină diferită, plecând de la rafinările aduse de Zagare și Kilgour (2000) teoriei privind descurajarea pentru a analiza din perspectiva teoriei jocurilor contextul interacțiunilor care au dus la apariția conflictului din Donbas, și care a escaladat într-un război propriu-zis în 2022.

În **al doilea capitol** am prezentat pentru fiecare dintre **metodele de cercetare alese** (studiu de caz, teoria jocurilor, Operational Code Analysis), răspunsurile la trei întrebări pe care le

consider importante în primul rând pentru înțelegerea fiecărui instrument ales și în al doilea rând pentru argumentarea motivelor pentru care am optat pentru anumite mijloace de analiză a războiului din Ucraina. Cele trei întrebări la care ofer un răspuns sunt: „ce este?” (respectiva metodă) – în care am prezentat unele definiții de lucru identificate în literatura de specialitate; „cum se aplică?” (respectiva metodă) – în care am prezentat cât mai concret pașii care trebuie urmați pentru realizarea unei cercetări în baza metodei alese, care, desigur, în unele cazuri sunt mai stricți, formali și pot fi mai bine delimitați – cum este cazul teoriei jocurilor sau Operational Code Analysis, iar în alte cazuri pașii depind într-o proporție mai semnificativă de subiectivitatea cercetătorului – cum se poate întâlni la studiul de caz; „care sunt avantajele/dezavantajele?” (în utilizarea respectivei metode) – în care am expus pentru fiecare metodă aleasă care sunt avantajele, respectiv dezavantajele folosirii acesteia.

Al treilea capitol reprezintă cea mai consistentă contribuție la cercetare și conține modelarea și analizarea interacțiunii strategice dintre jucători. Pentru a atinge acest obiectiv: am prezentat asumțiunile modelului (încercând să răspund la unele dintre limitele identificate anterior în literatura de specialitate); am modelat efectiv structura jocului reprezentând actorii, strategiile pe care le au la dispoziție, ordinea în care aceștia fac alegeri (ținând cont în primul rând de cunoașterea pe care o am asupra desfășurării de-a lungul timpului a interacțiunii dintre Rusia și Ucraina) și structura de plăți (rezultată în urma argumentării ordinii preferințelor, în baza inputului oferit inclusiv de analiza codului operațional pentru fiecare dintre jucători); am analizat interacțiunea în informație completă; am analizat interacțiunea în informație incompletă (urmând atât modelul lui Zagare și Kilgour, anterior menționat, cât și pașii teoretizați de Harsanyi pentru transformarea incertitudinii cu privire la acțiunile și strategiile jucătorilor în incertitudine legată de utilitățile care le revin în fiecare profil al jocului - jucătorii au mai multe tipuri, în funcție de preferințele acestora între rezultatele interacțiunii); am identificat echilibrele posibile în fiecare dintre cazurile analizate și am extras o serie de **concluzii** rezultate din analiza realizată anterior, sub forma unor **ipoteze**:

- Indiferent de tipul real al jucătorului Rusia, acesta trebuie să mențină credibilă amenințarea privind disponibilitatea sa de a risca/ se angaja într-o confruntare directă cu Occidentul, care să includă chiar și componenta nucleară, pentru a descuraja Occidentul să intervină în sprijinul Ucrainei (**Ipoteza 1**);
- Dacă Rusia nu are o amenințare nucleară credibilă, atunci indiferent de tipul jucătorului Occident, acesta va susține Ucraina printr-o intervenție împotriva părții ruse, asigurând astfel, în cele din urmă, independența statului ucrainean (**Ipoteza 2**);

- Având în vedere stimulentele Rusiei de a semnaliza că este dispusă să riște escaladarea, Occidentul, pentru a nu risca un astfel de rezultat, va alege să ofere sprijin și să crească treptat nivelul de angajare de partea Ucrainei, astfel încât ajutorul trimis să nu fie (sau să nu poată fi) confundat/ interpretat drept intervenție directă. Occidentul „testează”, așadar, reacția părții ruse atunci când nu deține informații sigure dacă aceasta este sau nu dispusă să își asume riscul unei escaladări nucleare. Sprijinul pe care îl oferă Ucrainei are așadar un dublu rol – obiectivul direct este cel de a oferi Ucrainei posibilitatea de a se apăra; obiectivul indirect este de a obține informații cu privire la tipul jucătorului Rusia, în particular dacă este agresiv-ezitant sau agresiv-hotărât (**Ipoteza 3**);
- Ucraina și Occidentul se află într-o interacțiune de coordonare, niciuna dintre părți nu are stimulente să joace la cacealma/ să blufeze sau să trimită semnale neadevărate una celeilalte privind propriile tipuri de jucători, deși obiectivele și ordinea preferințelor celor doi actori nu se suprapun în totalitate (**Ipoteza 4**);
- Având în vedere faptul că în informație completă echilibrul jocului este un conflict de natură hibridă, atunci o condiție necesară (dar nu și suficientă) pentru ca escaladarea să se producă este ca jucătorii să aibă informații incomplete, în special Rusia, care inițiază o secvență de acțiuni pe altă ramură a jocului decât cea pe care se află confruntarea hibridă (**Ipoteza 5**);
- Atunci când joacă la cacealma, Rusia ia decizia să atace Ucraina în următoarele situații: prima – dacă anticipează că Ucraina este hotărâtă și nu acceptă concesiile solicitate, iar Occidentul este conciliant; a doua – dacă anticipează că Ucraina este ezitantă și Occidentul este conciliant. Atunci când este unul dintre tipurile agresive ale jucătorului Rusia, acesta ia decizia să atace Ucraina în orice situație în afară de cea în care anticipează că Occidentul intervine direct în sprijinul Kîiivului (**Ipoteza 6**);
- Pentru a descuraja Rusia să atace Ucraina, atunci trebuie să fie satisfăcute simultan două condiții: în primul rând Occidentul să nu pară/ semnaleze că este de tip conciliant sau precaut, iar Ucraina să nu pare/ semnaleze că este ezitantă. Cu alte cuvinte, reiese o idee intuitivă, larg susținută în literatura privind descurajarea, anume că atât Occidentul, cât și Ucraina trebuie să crească costurile pe care Rusia ar trebui să le suporte în cazul în care ar decide totuși să inițieze o confruntare militară convențională. Ambele părți trebuie să fie hotărâte, ceea ce crește costurile Rusiei, deoarece amenințarea cu o intervenție a Occidentului, atunci când este credibilă, este echivalentă cu amenințarea unui război bilateral Rusia-Occident, costisitor pentru Moscova, care anticipând această evoluție, alege să nu escaladeze militar (**Ipoteza 7**);

- Dacă descurajarea Rusiei de tip bluff de către Occident și Ucraina nu este convingătoare, este posibil ca interacțiunea strategică să ajungă în una din cele două situații care sunt în afara căilor prescrise de echilibru. Primul caz (război bilateral Rusia-Ucraina) se poate întâlni dacă: Occidentul este precaut sau hotărât, dar Rusia știe despre acesta sau evaluează (în mod eronat) că ar fi, de fapt, ezitant; Occidentul consideră drept credibilă amenințarea Rusiei de a escalada (motiv pentru care aleg să sprijine Ucraina, dar nu să intervină direct). Al doilea caz (independență Ucraina) se poate întâlni în condițiile detaliate la cazul anterior, cu singura modificare că Occidentul nu consideră drept credibilă amenințarea Rusiei de a escalada (motiv pentru care alege să intervină militar direct în sprijinul Kîiivului).

Similar, dacă descurajarea Rusiei de tip agresiv-ezitant nu este convingătoare, există posibilitatea ca jucătorii să urmeze căi aflate în afara celor prescrise de echilibrele identificate și să ajungă fie într-o confruntare bilaterală între Moscova și Occident sau la situația în care Ucraina își asigură independența. Aceste situații pot fi întâlnite doar dacă există o asimetrie de informații, una dintre părți subestimând hotărârea celeilalte (**Ipoteza 8**);

- Este posibil, chiar dacă neintenționat, să se ajungă la o escaladare în următoarea situație: Rusia este agresiv-hotărâtă (dar amenințarea sa cu escaladarea nu este credibilă pentru cel puțin un tip al jucătorului Occident, care evaluează că Moscova este agresiv-ezitantă/ Occidentul este dezinformat cu privire la tipul jucătorului Rusia) și cel puțin un tip al jucătorului Occident intervine militar direct în sprijinul Ucrainei după atacul din partea Rusiei. Occidentul știe că Rusia are la rândul ei stimulente să transmită semnale că este agresiv-hotărâtă (indiferent de tipul real al jucătorului) și interpretează eronat că Moscova ar fi agresiv-ezitantă (**Ipoteza 9**);

- Ucraina, știind la rândul său faptul că Occidentul este descurajat de posibilitatea ca Rusia să fie agresiv-hotărâtă atunci când evaluează un răspuns la invazia rusă, are prin urmare stimulente să minimizeze probabilitatea ca o eventuală intervenție a statelor occidentale să ducă la o confruntare bilaterală între acestea și partea rusă și deci, să minimizeze probabilitatea ca Rusia să fie agresiv-hotărâtă/ maximizeze probabilitatea ca Moscova să fie agresiv-ezitantă. Situația îi permite creșterea șanselor ca Occidentul să ofere cel mai mare nivel de sprijin la care este dispus/ este posibil dat fiind tipul acestuia și, prin urmare, ca Ucraina să obțină cel mai bun rezultat posibil în interacțiunea strategică (**Ipoteza 10**).

În **al patrulea capitol** am testat ipotezele identificate. Falsificare acestora permite pe de o parte evaluarea modelului teoretic construit, iar pe de altă parte oferă răspunsuri la întrebările de cercetare propuse în cadrul prezentei lucrări. Pentru fiecare dintre cele cinci întrebări de cercetare, am „destructurat” ce ar însemna un răspuns în cadrul modelului teoretic construit și apoi am comparat condițiile identificate cu ceea ce s-a întâmplat efectiv sau poate fi observat în „realitate”.

- **De ce și cum a apărut conflictul din Donbas?**

Opțiunea Rusiei pentru un conflict de intensitate redusă a reprezentat, dată fiind ordinea asumată a preferințelor, o modalitate prin care Moscova a respins varianta unei Ucraine complet independente de influența rusă asupra procesului decizional de la Kîiiv și a ales să escaladeze o treaptă (numărată astfel strict în cadrul modelului reduționist construit). O acțiune disproporționat de agresivă prin lansarea unei invazii cu trupe regulate, ar fi adus costuri foarte mari pentru Rusia, asociate unui război convențional. Modelul construit și concluziile extrase din analiză relevă faptul că o escaladare cu mijloace hibride a reprezentat opțiunea dominantă pentru partea rusă la momentul 2014, când Kremlinul a decis invadarea Crimeii și ulterior anexarea Peninsulei, precum și invadarea Donbasului cu așa numiții „omuleți verzi”, fără însemnele statului rus, care oferă simultan forță militară și posibilitatea de a nega în mod plauzibil implicarea directă în confruntări (cel puțin în primă fază), adică, cu alte cuvinte, costuri minime.

În ceea ce privește Ucraina, având în vedere faptul că în 2013-2014 tocmai se schimbase puterea de orientare pro-rusă de la Kîiiv iar președintele Ianukovici plecase în Rusia în urma protestelor cetățenilor ucraineni, care a și influențat unirea ucrainenilor în jurul valorilor occidentale, pentru Ucraina răspunsul de a opune rezistență părții ruse, inclusiv după escaladarea situației de securitate, a devenit dominant. Modelul arată de ce Ucraina a ales să nu accepte concesiile solicitate de Moscova: alternativa tocmai devenise, în urma Euromaidanului, imposibil de urmat, sau ar fi presupus costuri mult prea mari pentru noua conducere interimară a statului ucrainean (s-ar fi aflat în totală opoziție față de populația care și-a exprimat, cu un preț foarte mare, opțiunea de îndepărtare de „lumea rusă”). Eventuale concesiuni față de Moscova, în contextul în care peste 100 de persoane au fost ucise la ordinul autorităților pro-ruse, ar fi fost de neacceptat. Prin urmare, răspunsul părții ucrainene de a nu ceda, a fost dominant (date fiind asumțiile și modelul construit).

Nu în ultimul rând, modelul explică și decizia Occidentului colectiv după decizia Ucrainei de a nu accepta concesiile. La acest punct al interacțiunii, cel de-al treilea jucător pe care l-am introdus în model a fost „chemat” să facă o alegere, context în care a optat pentru a sprijini

Kîiivul. Alternativa, de asemenea, ar fi fost mult mai costisitoare pentru statele occidentale. Prin urmare, ceea ce a dus la apariția conflictului din Donbas a fost această secvență de alegeri pe care am descris-o mai sus, reprezentând strategii dominante pentru fiecare dintre cei trei actori în contextul alegerilor anterioare făcute de ceilalți jucători, al tipurilor de jucători și asumpțiilor privind ordinea preferințelor acestora, precum și modului în care am construit secvența interacțiunilor și gradul de „libertate” pe care l-am introdus în opțiunile pe care jucătorii l-au avut la dispoziție. Această secvență de acțiuni a dus la un conflict (preponderent) de intensitate redusă, sau hibrid, purtat între Rusia și Ucraina, aceasta din urmă beneficiind de un anumit nivel de sprijin din partea statelor occidentale.

- De ce nu a fost soluționat conflictul din Donbas?

Conflictul de natură (preponderent) hibridă la care Rusia și Ucraina au ajuns după depășirea etapei active a confruntărilor din perioada 2014-2015, marcat oficial de semnarea Acordului Minsk II a reprezentat atingerea unui echilibru al interacțiunii strategice, s-a dovedit a fi stabil până la momentul declanșării invaziei ruse în februarie 2022. Odată ajunse în punctul descris anterior, niciuna dintre părți nu a avut stimulente să devieze unilateral de la conflictul hibrid. Motivul pentru această situație, care reiese din modelul teoretic construit, este că orice altă alegere ar fi avut una dintre părți, ar fi dus la consecințe mai grave decât menținerea noului *status-quo* pe teren, care a permis susținerea unor costuri relativ reduse comparativ cu alternativele. Ucraina nu ar fi avut mijloacele necesare pentru a elibera teritoriile temporar ocupate, iar dacă situația ar fi escaladat, Rusia ar fi intervenit și mai puternic, cu și mai multe resurse militare, ceea ce ar fi generat costuri și mai mari pentru Kîiiv. În cazul Rusiei, chiar dacă ar fi avut mijloacele pentru a-și atinge obiectivul de a ocupa Ucraina, ar fi trebuit să angajeze numeroase resurse și să cheltuiască sume importante de bani pe o perioadă foarte lungă de timp.

Potrivit analizei, profilul jocului în care se ajunge la o confruntare de natură hibridă poate fi un echilibru în orice distribuție posibilă a celor trei tipuri de jucători. Prin urmare, este dificilă identificarea unor concluzii categorice privind tipurile reale ale actorilor (și nu este neapărat un obiectiv al cercetării), având în vedere strict inputul redus oferit modelului teoretic. Cu toate acestea, indiferent de distribuția „aleasă” de Natură privind tipologiile actorilor, există anumite concluzii care pot fi trase privind condițiile de existență pentru ca acest rezultat să fie unul stabil: amenințările Rusiei (de escaladare) nu sunt credibile (sau Moscova percepe că la nivelul statelor occidentale propriile sale amenințări nu sunt considerate credibile, ceea ce este echivalent cu a nu deține amenințări credibile – sau cu alte cuvinte nu este depășit pragul de risc acceptabil pentru Rusia), iar partenerii

occidentali ai Kîiivului se angajează că vor sprijini Ucraina, chiar dacă nu printr-o intervenție directă (ceea ce ar duce la un război bilateral Rusia-Ucraina, în care cea din urmă beneficiază de susținere pentru efortul de război).

- De ce și cum a fost „dezghețat” conflictul?

Concluzia cercetării ne conduce către ideea că a devenit rațional pentru Rusia să aleagă o escaladare convențională, care să ducă la un război bilateral cu Ucraina, sau chiar la înfrângerea Kîiivului – dacă, în primul rând, a evaluat că strategia curentă de a menține un război de intensitate redusă nu produce rezultatele dorite în sensul apropierii Kîiivului de Moscova și în sensul apropierii de obiectivul rus de a controla procesul decizional de la Bankova; și, în al doilea rând, dacă Occidentul ar fi decis să nu sprijine partea ucraineană, iar Moscova ar fi fost conștientă că aceasta urma să fie decizia statelor occidentale. În ceea ce privește alegerea Ucrainei, opțiunea pentru a nu ceda a continuat să facă parte din strategia dominantă, având în vedere ordinea preferințelor Kîiivului.

Un război bilateral între Rusia și Ucraina este probabil să se producă dacă Occidentul (de tip precaut sau hotărât) percepe că Rusia este de tip agresiv-hotărâtă (deși este posibil să fie și de alt tip) și, prin urmare, anticipează că ar ataca în eventualitatea în care statele occidentale s-ar angaja de partea Ucrainei după o agresiune convențională. În schimb, Occidentul alege să ofere sprijin părții ucrainene pentru ca aceasta să poată rezista agresiunii ruse. Pentru Ucraina, indiferent de tipul de jucător, această situație înseamnă că varianta de a nu accepta concesiile după un atac militar al părții ruse, este mai bună decât alternativa.

- În ce condiții războiul se poate extinde?

Războiul inițiat de Rusia împotriva Ucrainei poate duce la transforma acestuia în unul bilateral între două puteri nucleare, din fericire doar ipotetic la momentul analizei. Două condiții trebuie satisfăcute simultan pentru a asista la o astfel de evoluție. Prima condiție este ca Rusia să fie de la natură agresiv-hotărâtă, deci să prefere să intre într-o confruntare bilaterală cu Occidentul, decât să permită ca Ucraina să fie independentă. A doua condiție este ca părțile să aibă informații distorsionate despre tipurile celorlalți jucători, adică Occidentul să considere, în mod greșit, că partea rusă este de tipologie bluff sau agresiv-ezitantă, în timp ce Rusia să aprecieze, la fel de greșit, că statele occidentale o consideră în mod real agresiv-hotărâtă, deci conform tipologiei „asignate” de natură (deci fiecare dintre cele două părți anticipează alt răspuns al adversarului). Concluzia privind cea de-a doua condiție, anume că părțile trebuie să aibă informații distorsionate, poate fi derivată și din faptul că acest profil al jocului nu se întâlnește în

echilibru în nicio distribuție posibilă a tipurilor jucătorilor, așa cum este „decisă” de Natură, situație în care părțile au stimulente să își schimbe unilateral strategia dacă ajung într-o astfel de situație. În consecință, pentru ca Occidentul să evite să ajungă în acest profil al jocului (dat fiind că ne aflăm deja la un moment ulterior celui în care Moscova deja a invadat Ucraina), atunci acesta trebuie să caute să obțină informații cât mai exacte și precise privind tipul real de jucător al adversarului – adică privind structura reală a preferințelor Rusiei și nivelul de risc acceptabil pentru Kremlin, dincolo de declarațiile publice privind escaladarea nucleară.

- În ce condiții războiul s-ar putea încheia?

Există posibilitatea atingerii *outcome*-urilor în care Ucraina își asigură independența, Kîiivul este învins militar de către Rusia sau partea ucraineană acceptă să implementeze solicitările formulate de Moscova, pe lângă profilul jocului în care ne aflăm în prezent, adică cel în care Rusia și Ucraina se confruntă militar și în care cea din urmă beneficiază într-o anumită măsură de sprijin din partea statelor occidentale.

Rezultatul în care Ucraina este înfrântă poate fi atins doar în situația în care Occidentul este conciliant și, în plus, consideră că amenințarea Rusiei de escaladare este credibilă (indiferent dacă aceasta este reală sau nu, adică indiferent dacă Rusia chiar este agresiv-hotărâtă, sau dacă Moscova doar proiectează cu succes agresivitate neacoperită de riscurile pe care ar fi dispusă să și le asume).

În mod similar, încheierea războiului prin acceptarea de către Ucraina a concesiilor solicitate de Moscova, se poate realiza exclusiv în condițiile prezentate anterior privind modificarea preferințelor partenerilor occidentali, la care se adaugă condiția ca Ucraina să fie ezitantă.

Nu în ultimul rând, rezultatul în care Ucraina își obține independența se poate obține doar în condițiile în care are loc o modificare calitativă la nivelul jucătorului Rusia, care este de tip bluff sau agresiv-ezitant dar continuă să considere că amenințarea sa este percepută drept credibilă de către Occident. Totodată, pentru a se ajunge la acest rezultat, o altă condiție este că Occidentul trebuie să fie sigur că Rusia nu este agresiv-hotărâtă, astfel încât să poată interveni în sprijinul Kîiivului.

Capitolul final conține **concluziile** analizei sau răspunsurile la întrebările de cercetare și este structurat în mai multe secțiuni. Prima secțiune cuprinde observațiile pe care le-am făcut în urma parcurgerii literaturii de specialitate care abordează subiectul (cu precizarea că cea mai mare parte este datată anterior debutului războiului în 2022); a doua secțiune conține rezultatele la care am ajuns în urma analizării interacțiunii strategice dintre cei trei jucători în

informație completă (ca prim pas necesar al cercetării); a treia secțiune de concluzii cuprinde răspunsuri la întrebările de cercetare pe care le-am formulat pentru abordarea subiectului, rezultate din analiza interacțiunii dintre cei trei jucători în informație incompletă. În această secțiune – care este și cea mai complexă – a lucrării reiau principalele aspecte reieșite din aplicarea instrumentelor teoriei jocurilor la situația actuală reprezentată de războiul din Ucraina, evidențiind condițiile de existență pentru apariția conflictului din Donbas, pentru relativa stabilitate între 2014 și 2022, pentru escaladarea confruntărilor până la un război cu mijloace convențional, pentru posibila extindere a confruntărilor militare și, nu în ultimul rând, pentru încheierea războiului. Dacă primele trei seturi de condiții pot fi clar indicate (deoarece se referă la evoluții deja înregistrate), ultimele două reprezintă mai mult o analiză teoretică, menită a indica căile prin care din punctul în care ne aflăm în prezent, putem ajunge la un alt rezultat al interacțiunii strategice dintre jucători.

De asemenea, capitolul de concluzii cuprinde o secțiune distinctă referitoare la ce probleme am întâmpinat, respectiv de ce riscuri a trebuit să fiu conștientă pe parcursul cercetării și cum le-am depășit, și nu în ultimul rând, conține o secțiune în care am precizat limitele cercetării doctorale de față și posibile sugestii pentru viitoare analize care să dezvolte cunoașterea produsă prin această lucrare.

Din punct de vedere **teoretic**, rezultatele cercetării contribuie la o mai bună înțelegere a interacțiunii strategice dintre Rusia și Ucraina, care a evoluat către declanșarea unui război, în cadrul unei abordări consistente logic. De asemenea, limitele identificate vor permite dezvoltări ulterioare ale subiectului și rafinarea instrumentelor folosite.

Din punct de vedere **practic**, relevanța rezultatelor constă în condițiile și predicțiile privind evoluțiile în dosarul privind securitatea în regiunea Mării Negre și contextualizarea acestora în vederea identificării impactului asupra intereselor de securitate ale României (nu reprezintă un obiectiv al cercetării de față).